

RICHARD SHEPHERD

Mŕtvi neklamú.

A vďaka mne môžu prehovoriť.

NEPRIRODZENÉ ÚMRTIA

Spomienky uznávaného
súdneho lekára

IKAR

RICHARD SHEPHERD

NEPRIRODZENÉ

ÚMRTIA

Preložil Róbert Hrebíček

IKAR

Richard Shepherd
UNNATURAL CAUSES

Copyright © Richard Shepherd, 2018
First published as UNNATURAL CAUSES
in 2018 by Michael Joseph. Michael Joseph is part
of the Penguin Random House group of companies.
Translation © 2023 by Róbert Hrebíček
Jacket design © 2023 by Andrej Gruľa - endy! branding
Slovak edition © 2023 by IKAR, a.s.

Z anglického originálu Unnatural Causes
(Michael Joseph, an imprint of Penguin Books, London 2018)
preložil Róbert Hrebíček.
Redigovala Andrea Vargovčíková.
Obálku navrhol Andrej Gruľa - endy! branding.
Technická redaktorka Helena Oleňová.
Vydalo vydavateľstvo IKAR, a.s., Bratislava v roku 2023
ako svoju 2 097. publikáciu v elektronickej podobe.
Sadzba a zalomenie ITEM, spol. s r. o., Bratislava.

ISBN 978-80-551-9016-7

AUTOROVA POZNÁMKA

Rozhodnutie zmeniť v tejto knihe mená a identifikačné údaje sa mi prijímalo ťažko, pretože pracovný život som zasvätil presnosti. Zároveň som ho však venoval úsiliu zmierniť utrpenie pozostalých a nikomu by nepomohlo, keby na týchto stranách spoznal svojho príbuzného a opätovne by prežil najtemnejšie dni. Preto uvádzam mená iba tých ľudí, ktorí sú takí slávni, že ich nemožno zamaskovať. Vo všetkých ostatných prípadoch som podrobnosti zmenil tak, aby som zachoval dôvernosť, no neodstránil relevantné fakty.

Nestačí dbať len na vkus, úsudok a vedomosti,
vaša reč žiada si svetlo pravdy a úprimnosti.
K svojmu rozumu zjavne musíte aj čosi pridať,
popri všetkom povolenom treba aj priateľa mať.
Mlčte, ak o svojom rozume máte pochybnosti,
napriek istote prejavujte zdanie nesmelosti.
Vytrvalým hlupákom, tým vie občas byť z nás každý,
ak raz chybu spraví, bude ju opakovať navždy.
Vy zo seba robte človeka chyby vlastniaceho,
z každého dňa spravte kritika toho včerajšieho.
Nestačí, aby vaše rady boli len pravdivé,
priame pravdy narobia viac škody ako lži milé.
Ludí treba učiť tak, aby o tom nevedeli,
z neznámeho robiť, čo asi iba zapomneli.
Bez dobrej výchovy sa pravda asi neschvaľuje,
vďaka tomu sa lepší rozum veru vždy miluje.
Pod nijakou zámienkou nebuďte skúpi na pár rád,
po rozume trápi ľudí asi vždy najväčší hlad.
Nezrádzajte svoju dôveru zlou samolúbosťou
a zdvorilosť nenahrádzajte nespravodlivosťou.
Nebojte sa priveľmi hnev múdrych ľudí podnietiť,
výčitky vždy znesú tí, čo zaslúžia si pochváliť.

Alexander Pope: *Esej o kritike*

1

Predo mnou sa tiahli oblaky. Niektoré boli zasnežené vrcholky, iné ležali na oblohe ako dlhé spiace obry. Ovládacími prvkami som pohyboval tak jemne, že keď sa lietadlo naklonilo nadol a doľava, zdalo sa, že nereaguje na príkazy, ale správa sa inštinktívne. Potom sa obzor vyrovnal. Je to zvláštny priateľ – vždy je prítomný, trbliece sa medzi oblohou a zemou a je neprístupný, nedotknuteľný.

Dole boli kopce North Downs, ich jemné krivky čudesne pripomínali krivky ľudského tela. Teraz sa nimi čisto prerezávala diaľnica.

Po hlbokom záreze sa naháňali autá. Ligotali sa ako ryby. Potom M4 zmizla a zem sa skláňala k vode – zjavila sa rieka so spleťtými prítokmi.

Ukázalo sa mesto s robustným centrom, ako z červeného srdca sa z neho na všetky strany rozbiehali cesty, ktoré lemovali bledšie, modernejšie budovy.

Prehltol som.

Mesto sa rozpadalo.

Zažmurkal som.

Zemetrasenie?

Farby mesta sa vlnili. Budovy pripomínali okruhliaky v koryte rieky pri pohľade cez skresľujúcu šošovku tečúcej vody.

Nezvyčajné vzdušné prúdy?

Nie. Mesto sa totiž vlnilo v súlade s čímisi vo mne, s niečím, čo sa javilo ako nevoľnosť, no bolo to zlovestnejšie.

Zažmurkal som silnejšie a zovrel som ovládacie prvky lietadla, akoby som sa toho pocitu mohol zbaviť úpravou výšky či smeru. Vychádzal však hlboko zo mňa, prerážal mojím telom s fyzickou silou, pre ktorú ma zachvacovala dýchavičnosť.

Som praktický, rozumný človek. Hľadal som teda praktické, rozumné vysvetlenia. Čo som zjedol na raňajky? Hrianku? Bola neškodná a náhla intenzívna nevoľnosť sa ňou nedala vysvetliť. Ak to nebola doslova nauzea, čo ma teda postihlo?

Hlavnou zložkou bol nevysvetliteľný pocit nešťastia a... áno, hrôza. Tušenie, že čochvíľa sa stane niečo strašné. Dokonca nutkanie docieľiť, aby sa to udialo.

Napadla mi absurdná, iracionálna myšlienka: Čo keby som vyskočil z lietadla?

Zápasil som so sebou, aby som zostal sedieť, dýchal, viedol lietadlo, žmurkal. Aby som bol znova normálny.

Potom som letmo pozrel na GPS. Čítal som: Hungerford.

Červené staršie domy v centre. Hungerford. Na okraji sivé ulice a ihriská. Hungerford.

Vzápätí zmizol a nahradil ho Savernakeský les, obrovská zelená poduška vegetácie. Rozľahlý porast mi postupne priniesol úľavu, akoby som ním kráčal peši a užíval si chladivý tieň lístia. Ak bola frekvencia môjho srdca ešte vždy zvýšená, príčinou bolo spätné zdesenie. Čo sa tam so mnou stalo?

Som šesťdesiatnik. Ako súdny lekár som vykonal okolo dvadsaťtisíc pitiev. Nedávny zážitok však vo mne prvý raz za celú moju kariéru vyvolal podozrenie, že práca, ktorá mi predstavila mŕtve ľudské telo po chorobe, rozklade, zločine,

masakre, výbuchu, pohrebe či po ničivých hromadných katastrofách, môže mať emočné následky.

Nenazývajte to panickým atakom. Spôsobilo mi to však šok a prinútilo ma to klásť si otázky. Mal by som navštíviť psychológa? Alebo dokonca psychiatra? Prípadne, a to ma znepokojilo ešte väčšmi, by som mal túto prácu zanechať?

2

Hungerfordská masakra, ako ju začali nazývať, bola mojím prvým väčším prípadom vo funkcii súdneho lekára a odohrala sa absurdne krátko po začiatku mojej kariéry. Bol som mladý a dychtivý a získať potrebnú kvalifikáciu mi trvalo dlho. Museli uplynúť roky špecializovaného vzdelávania, ktoré výrazne prekračovalo bežné štúdium anatómie a patológie. Musím priznať, že ustavičné skúmanie nepatrných bunkových rozdielov na mikroskopických preparátoch ma natoľko nudilo, že som prácu takmer zanechal. Pri mnohých príležitostiach som musel nachádzať opätovnú inšpiráciu tak, že som sa vkradol do kancelárie svojho školiteľa Dr. Rufusa Cromptona. Dovolil mi čítať svoje záznamy a prezerať si knižky s fotografiami svojich prípadov. Niekedy som tam sedel pohrúžený do štúdia dlho do noci, a keď som odchádzal, dokázal som si pripomenúť, prečo to všetko robím.

Napokon som dosiahol potrebnú kvalifikáciu. Rýchlo ma zamestnali v oddelení súdneho lekárstva Guyovej nemocnice, kde som pracoval pod záštitou Dr. Iaina Westa, vtedajšieho najznámejšieho patológa v Spojenom kráľovstve.

V tých časoch, teda koncom osemdesiatych rokov 20. storočia, sa od patológov očakávalo, že podobne ako starší členovia policajného zboru budú alfa samci, ktorí náruživ

pijú a drsne sa vyjadrujú. Ľudia vykonávajúci dôležitú prácu, ktorá iných odpudzuje, sa často cítia oprávnení pyšne si vykračovať a Iain chodieval práve takto. Bol to charizmatiký muž, vynikajúci patológ a býk na lavici svedkov, ktorý sa nebál konfrontácie s právnymi zástupcami. Vedel, ako treba piť, očariť ženy a pútavým príbehom fascinovať hostí vo výčape. Hoci niekedy pôsobím placho, bol som takmer presvedčený, že som spoločensky zdatný. Všetko sa však zmenilo, keď som začal hrať úlohu Iainovho nemotorného mladšieho brata. Žiaril v krčmách v celom Londýne, zatiaľ čo ja som spolu s obdivujúcim publikom stál v jeho tieni a iba zriedka som sa odvážil zariskovať a pridať vlastnú vtipnú poznámku. Možno mi však len nijaká neprišla na um, aspoň počas prvej hodiny.

Iain bol prednostom oddelenia a nesporným šéfom. Hungerfordská masakra predstavovala celoštátnu katastrofu a osobnú tragédiu obyvateľov mesta, najmä rodín, ktoré priamo zasiahla. Za normálnych okolností by sa na takú udalosť ako človek s najvyšším postavením vrhol Iain. Bola však polovica augusta a on práve dovolenkoval. Keď teda prišla výzva, prijal som ju.

Pager sa ozval vo chvíli, keď som sa viezol z práce domov. Dnes je ťažké predstaviť si, že kedysi sme žili vo svete bez mobilov, no v roku 1987 ma na to, že by som mal čo najskôr kamsi zatelefonovať, upozornilo jediné pípnutie. Pre prípad, že správa súvisí s hlavnou udalosťou, som zapol rádio. Moje tušenie sa naplnilo.

Po meste, ktoré leží v grófstve Berkshire a bolo také neznáme, že som ho ešte nikdy nenavštívil a sotva som o ňom počul, sa voľne pohyboval strelec. Vraždil ľudí, pričom začal v Savernakeskom lese a pokračoval k centru Hungerfordu. Teraz sa stiahol do budovy školy, kde ho obkľúčili policajti. Usilovali sa ho presvedčiť, aby sa vzdal. Podľa re-

portérov pripravil o život až desať ľudí, no keďže v meste prakticky platil zákaz vychádzania, presný počet obetí sa nedal určiť.

Prišiel som domov, v tom čase som býval v peknom dome v grófstve Surrey. Bol som šťastne ženatý, platil som pestúнку a v záhrade sa práve hrali moje dve malé deti. Azda to ani nemohlo väčšími kontrastovať s domami – miestami činu –, ktoré som navštevoval. V ten deň som si uvedomoval, že manželka Jen asi ešte nebude doma, pretože usilovne študovala.

Vošiel som dnu a vykročil priamo k telefónu, pričom som sa rozlúčil s odchádzajúcou pestúňkou. Vypočul som si aktuálne informácie a s policajtmí a pracovníkmi úradu koronera som prebral, či sa do Hungerfordu musím vybrať ešte v ten večer. Trvalí na tom, že sa tam musím dostaviť. Sľúbil som, že vyrazím, len čo sa vráti manželka.

Zapol som rádio, a kým som počúval správy o najnovšom dnaní v Hungerforde, varil som deťom čaj. Potom som ich okúpál, prečítal im rozprávku a uložil ich do postele.

„Dobrá noc,“ zaželel som im. Vždy som to robieval.

Bol som starostlivý rodič, ktorý sa zameral na deti. Zároveň som však bol súdny lekár, ktorý zúfalo túžil nasadnúť do auta a zistiť, čo sa deje v súvislosti s najväčším prípadom v jeho dovtedajšom profesijnom živote. Po príchode Jen vo mne celkom prevládol súdny lekár. Pobožkal som ju na rozlúčku a vybehol z domu.

Ludia z oddelenia kriminálneho vyšetovania (*Criminal Investigation Department*, CID) mi nariadili, aby som z diaľnice M4 zišiel na výjazde 14 a čakal tam na policajný sprievod. O chvíľu sa vedľa môjho auta zjavilo policajné vozidlo a obrátili sa ku mne dve zamračené tváre.

Vôbec ma nepozdravili.

„Doktor Shepherd?“

Prikývol som.

„Nasledujte nás.“

Celú cestu som, pravdaže, počúval rádio, takže som už vedel, že masakra sa skončila smrťou strelca. Bol ním 27-ročný Michael Ryan, ktorý sa bez akéhokoľvek rozpoznateľného dôvodu potuloval po Hungerforde ozbrojený dvoma poloautomatickými puškami a pištoľou Beretta. Teraz už bol mŕtvy, buď z dôvodu, že proti sebe obrátil zbraň, alebo preto, lebo ho od toho ušetril ostrostrelec. Reportérov vylúčili, zranených previezli do nemocnice, obyvatelia sa zdržiavali doma a mesto prenechali polícii a mŕtvym.

Prešli sme cez zatarasu a veľmi pomaly som nasledoval policajné auto pozdĺž desivo prázdnych ulíc. Na mesto duchov dopadali posledné dlhé lúče večerného letného slnka a zalievali ho vlúdny m teplým svetlom. Všetci živí zostávali doma, no za oknami ich nebolo vidieť. Okrem našich áut sa nehýbalo nijaké iné. Neštekal žiadny pes. Poza kvetinové záhony sa nezakrádala nijaká mačka. Zmlkli aj vtáky.

Keď sme prechádzali malými predmestiami, minuli sme renault, ktorý šikmo stál na kraji cesty. Nad volant sa skláňalo ženské telo. Keď sme neskôr odbočili do Southside, vľavo sme si všimli tlejúce zvyšky Ryanovho domu. Cesta bola zatarasená. V policajnom vozidle nehybne sedel príslušník, auto bolo prevrtané strelami. Predtým doň narazila modrá toyota, v ktorej zostal ďalší mŕtvy vodič.

V kaluži krvi pri záhradnej bráne ležal muž v rokoch. Na ceste na bruchu spočívala postaršia žena, takisto mŕtva. Z reportáží som vedel, že to musí byť Ryanova matka. Za ňou horel dom. Nasledoval muž na chodníku s vôdzkou v ruke. Pravdupovediac, kontrast medzi všednými ulicami počas tmavého augustového večera a nezvyčajnými náhodnými vraždami, ktoré sa v nich odohrali, pôsobil neskutočne. Až dovtedy sa v Spojenom kráľovstve nič také neudialo.

Pri policajnej stanici sme zastali. Najskôr buchli moje dvere, vzápätí policajtove. Potom Hungerford znova zahalilo - nie, pridusilo - ticho. Podobné ticho, aké nasleduje po hrôze, som začul až o niekoľko rokov. Na mieste činu sa pri homicídiu (trestnom čine proti životu) zvyčajne rozlieha ruch živých - uniformovaných policajtov, detektívov, kriminalistov, ľudí, ktorí šuchocú papiermi, fotografujú, telefonujú, strážia dvere. Pre obľudnosť udalostí, ktoré sa tam v ten deň odohrali, však Hungerford zmeravel v stave, ktorý dokážem prirovnať len k *rigor mortis* - posmrtnej stuhnutosti.

Policajná stanica bola skôr policajným domom. Práve ho však renovovali, preto na podlahe ležali kusy omietky a odvádiadl' viseli drôty. Určite ma privítali, istotne mi potriasli ruku, no pri spätnom pohľade sa mi zdá, že formalisty prebehli v absolútnom tichu.

Čoskoro sa celkom zotmelo. V policajnom vozidle som smeroval ku škole, kde sa predtým zabarikádoval a nakon zasrelil Michael Ryan.

Veľmi pomaly sme napredovali pokojnou ulicou. Reflektory osvetlili havarované auto, nehybného vodiča bolo jasne vidieť. Znova som vyšiel von, aby som sa lepšie prizrel. Svetlo z baterky sa odrážalo od nôh, trupu, hlavy. O príčine smrti sa v tomto prípade nedalo pochybovať - bola ňou strelná rana na hlave.

Zastali sme pri ďalšom aute, potom ešte pri niekoľkých. Strelné rany sa zakaždým nachádzali inde. Niektorých ľudí zasiahol raz, iných opakovane.

V okolí už nenápadne čakali odťahovacie vozidlá, aby odpratali havarované automobily, keď ich policajti zdokumentujú a vyberú z nich telá. Obrátil som sa k príslušníkovi, ktorý ma viezol. Môj hlas preľal ticho ako rozbité sklo.

„*In situ*, na mieste, už nemusím vidieť ďalšie telá. O tom, ako zomreli, niet pochýb, takže si so všetkým poradím pri pitve.“

„Musíte sa však pozrieť na Ryana,“ pripomenul mi.

Prikývol som.

V Strednej škole Johna O’Gaunta sa zhromaždilo veľa ďalších policajtov.

Informovali ma na prízemí.

„Povedal nám, že má bombu. Ešte sme ho neprezreli, lebo sme sa báli, že keby sme ním pohli, vybuchla by. Potrebujeme však, aby ste sa naňho teraz pozreli a potvrdili smrť. Pre prípad, že vyletí do vzduchu, keď ho prehľadáme. Dobre?“

„Dobre.“

„Odporúčam, aby ste ním nehýbali, pane.“

„Fajn.“

„Chcete nepriestrelnú vestu?“

Odmietol som ju. Navrhli ju na to, aby zastavila strely, takže v takej tesnej blízkosti bomby by mi aj tak nepomohla. Navyše som vôbec nemal v úmysle manipulovať s Ryanom.

Vyšli sme po schodoch. Zacítil som gumový pach školy, a keď otvorili dvere do triedy, zbadal som lavice. Niektoré boli rozhádzané, no väčšina ešte stála v úhľadných radoch. Na stenách viseli obrázky a vedecké nákresy. Všetko sa javilo úplne normálne. Jedinou výnimkou bolo sediace telo v prednej časti miestnosti neďaleko tabule.

Vrah mal na sebe zelenú vetrovku. Keby nemal na hlave strelnú ranu, vyzeral by ako človek, ktorý si v ten deň vyšiel na poľovačku. Pravá ruka mu ležala v lone a zvierala pištoľ Beretta.

Keď som vykročil k nemu, všimol som si, že všetci policajti ticho odchádzajú. Dvere sa za mnou zavreli. Spoza nich sa do vysielacky ozvala správa: „Vošiel dnu.“

V triede som sa ocitol sám s najväčším masovým vrahom v dejinách Spojeného kráľovstva. A možno aj s bombou. K môjmu povolaniu ma pritiahli knihy významnej osobnosti súdneho lekárstva profesora Keitha Simpsona. No nespomínal som si, že by v niektorej z nich uviedol takúto možnosť.

Intenzívne som si uvedomoval všetko navôkol. Tiché zvuky, ktoré ku mne doliehali spoza dverí. Oblúkové lampy vonku, ktoré vytvárali na strope prekrývajúce sa tmavé tieň. Malý kužeľ svetla vychádzajúci z mojej baterky. V triede sa vznášal pach kriedy a potu, ktorý sa čudne miešal s arómou krvi. Prešiel som na druhý koniec miestnosti a zameral sa na telo v kúte. Pri príchode som si kľakol, aby som sa naň pozrel zblízka. Zbraň, ktorá v ten deň pripravila o život toľkých ľudí, mierila priamo na mňa.

Michael Ryan sa strelil do pravého spánku. Guľka prešla hlavou a vyletela protiľahlým spánkom. Zbadal som ju neskôr, keď som vychádzal z triedy – zaryla sa do nástenky na druhej strane miestnosti.

Informoval som policajtov. Nenachádzali sa tu nijaké skryté drôty. Príčinou smrti bola strelná rana na pravej strane hlavy, ktorá je typická pre samovraždu.

Uľavilo sa mi, že môžem opustiť miesto, ktoré sa premenilo na smutný hrob, a na diaľnici som naberal rýchlosť. Zdalo sa však, že ticho Hungerfordu preniklo do auta a vezie sa spolu so mnou ako mohutný a neželaný pasažier. To, čo som videl, na mňa odrazu doľahlo. Ohavnosť toho všetkého. Hrôza. Zastal som na spevnenej krajnici a sedel v tmavom aute, zatiaľ čo popri mne sa mihali svetlá iných vozidiel. Nič nevideli, nič nevedeli.

To, že za mnou zastalo policajné vozidlo, som si uvedomil až vtedy, keď mi na okno zatukal príslušník.

„Prepáčte, pane. Stalo sa vám niečo?“

Vysvetlil som mu, kto som a kde som bol. Prikývol. Prezeral si ma, hodnotil, rozmýšľal, či mi má veriť.

„Potrebujem si len na chvíľu oddýchnuť,“ dodal som. „Potom budem pokračovať v jazde.“

Policajti poznajú prechod medzi prácou a domácnosťou. Znova prikývol a vrátil sa k svojmu vozidlu, nepochybne preto, aby si preveril moju verziu. Po niekoľkých tichých minútach mi bolo jasné, že Hungerford som nechal za sebou a čaká ma domov. Vyhodil som smerovku, zakýval som príslušníkovi a znova vošiel do veľkej rieky diaľničnej premávky. Policajné vozidlo vyrazilo za mnou a chvíľu ma ochrannne sledovalo, potom sa stiahlo a odbočilo. V ceste som pokračoval sám.

Doma už deti ležali v posteli a Jen na prízemí sledovala televíziu.

„Viem, kam si šiel,“ ozvala sa. „Bolo to hrozné?“

Áno, no povolil som si iba pokrčiť plecami. Obrátil som sa k nej chrbtom, aby nezbadala moju tvár. Cítil som, že musím vypnúť televízne správy, v ktorých reportéri vzrušene a naliehavo preberajú Hungerford. Tamojší mŕtvi už nijaké vzrušenie ani naliehavosť neprežívali. Páchatel' mužov a ženy zavraždil vtedy, keď si plnili každodenné povinnosti – to, čo pokladali za dôležité a neodkladné, kým sa všetko odrazu neskončilo. Nič dôležité pre nich už neexistovalo. Nič už nebolo neodkladné.

Neskoro do noci som vybavoval telefonáty, aby som si ujasnil, ako na druhý deň vykonám viacero pítiev. Dúfal som, že polícii pomôžem rekonštruovať každé úmrtie, a teda, s pomocou svedkov, aj všetky Ryanove pohyby. Rekonštrukcia je dôležitá. Záleží na nej každému zúčastnenému a má význam aj pre širší svet. Ako ľudia cítime potrebu vedieť – o konkrétnych úmrtiach, o smrti vo všeobecnosti.

Nasledujúce ráno som urobil zopár bežných pitiev – opilcov, narkomanov, infarkty. Všetko vo westminsterskej márnici. Kolegovia ma žiadali o podrobnosti o Hungerforde, policajti zasa prenášali posledné telá do márnice v Kráľovskej berkshirskej nemocnici v Readingu. Keď som tam dorazil asi o druhej popoludní, privítal ma personál, ktorý som neskôr spoznal starodávnym spôsobom príznačným pre našu profesiu – pri šálke čaju. Ten sa odjakživa považoval za márničnú nevyhnutnosť a naďalej sa za ňu pokladá. Predstavuje právo a povinnosť pred vykonaním pitvy.

Potom sa rozleteli dvere a dnu sa prihnala Pam Derbyová. Miestnosť zaplnil pohyb. Pam bola naša drobná, no nesmierne dôležitá sekretárka.

„Takže!“ zvolala.

Vždy pôsobila dominantne, no teraz zjavne túžila pracovať desivo efektívne. Dvaja nešťastní márniční asistenti za ňou zápasili s počítačom.

„Kam ho môžem zapojiť?“

Nebola to otázka, ale požiadavka. V roku 1987 boli kancelárske počítače v plienkach, navyše predstavovali veľmi veľké deti. Náš prístroj sa určite vyľahol z dinosaurieho vajca, pretože Pam ho musela dať previezť z Guyovej nemocnice dodávkou.

Všimla si, že mám na sebe zelenú zásteru a biele galoše a začínam organizovať vonkajšie prehliadky a röntgenové vyšetrenia. Bol som pripravený.

„Nie, nie, nie. Nemôžete začať, kým sa počítač nezohreje, čo potrvá najmenej desať minút. Inak budete v porovnaní so mnou ďaleko popredu. Uvarte mi šálku čaju,“ nariadila. Ak si Iain West myslel, že oddeleniu šéfuje on, očividne žil v ilúzii.

Kým počítač vrčal a voda v kanvici bublala, Pam sa posadila ku klávesnici.

„Celá táto hlúposť nemá zmysel. Zastretil ich, to vidí každý,“ vyhlásila energicky. Dôverne poznala neplánovaný emocionálny chaos príznačný pre skutočné homicídiá. Práve preto na uvoľnenie často čítavala detektívky s precíznou dejovou zápletkou, čo robievali aj iní zamestnanci. Vrah zakaždým zanechal jasné stopy a kúsky skladačky na konci vždy do seba zapadli. Veľmi sa to líšilo od mnohých verzií pravdy, protichodných faktov a ich interpretácií, ktoré predstavujú komplikovanú stránku skutočného vyšetovania.

Mala pravdu, v ten deň na nás nečakali nijaké záhady. Každý prípad však znamenal súrodenca, rodiča, dieťa, milenca. Každá obeť bola pre rodinu a priateľov výnimočná a pre mňa predstavovala jedinečnú hádanku, ktorú som musel vyriešiť. Ku koncu miestnosti sa tiahlo šesť stolov, pričom na každom druhom ležalo telo. Prázdne stoly sa mali použiť na balenie stoviek dôkazov, ktoré sme plánovali získať, do vreciek a na ich dokumentáciu.

Prvé telo patrilo Michaelovi Ryanovi. Väčšina trúchliacich príbuzných si pravdepodobne neželala, aby ležal v tej istej márnici, nieto ešte v tej istej pitevni ako obeť. Všetci chceli, aby jednoducho zmizol. Médiá ešte stále so samolúbou škodoradosťou naznačovali, že ho „zlikvidovala“ Špeciálna letecká služba, a to napriek tlačovej správe, v ktorej polícia po mojej večernej návšteve uviedla, že spáchal samovraždu. Teraz sme museli dodať, že spôsob smrti potvrdila aj pitva.

Pitva, známa aj ako autopsia, sa vykonáva vo dvoch situáciách. Môže sa urobiť po nenásilnej (prirodzenej) smrti, zvyčajne v nemocnici, a to napriek tomu, že jej príčina je známa, s cieľom potvrdiť diagnózu, prípadne preskúmať vplyv liečby. O súhlas s pitvou požiadajú najbližšiu rodinu zosnulého, ktorá má absolútne právo odmietnuť ju. Našťastie, mnohí rodinní príslušníci s ňou súhlasia. Ich rozhodnutie môže

pomôcť iným pacientom, pretože lekárom poskytne skvelú príležitosť učiť sa a zlepšovať sa. Súhlas so žiadosťou o pitvu je podľa môjho názoru veľmi šľachetný čin.

Druhá situácia nastáva vtedy, keď príčina smrti nie je známa alebo existuje možnosť, že je násilná. V tomto prípade sa úmrtie postúpi koronerovi. Pri všetkých podozrivých, násilných, kriminálnych (spôsobených trestným činom) či nevysvetlených úmrtiach sa nevykonáva patologickoanatomická pitva, ale súdnolekárska. Je to úplné a mimoriadne podrobné preskúmanie vonkajška a vnútrajška tela. Po pitve zaznamená súdny lekár podrobnosti do pitevného protokolu.

V ňom sa musí potvrdiť formálna identifikácia mŕtveho. Často je to veľmi dlhý a zložitý proces, ktorý občas nemožno dokončiť. V pitevnom protokole sa vysvetlí aj to, prečo policajti alebo koroner požiadali o autopsiu. Uvádza sa aj zoznam osôb, ktoré boli prítomné pri vykonaní pitvy, a podrobnosti o akýchkoľvek nasledujúcich laboratórnych testoch.

Väčšinu pitevného protokolu tvorí presný opis toho, čo súdny lekár našiel. Zvyčajne poskytneme aj výklad týchto zistení a na konci uvedieme príčinu smrti. Ak nevieme, prečo človek zomrel, spomenieme to, aj keď zvyčajne až po prebratí možnosti.

Napriek mnohoročnému štúdiu makro- a mikroskopického vzhľadu orgánov pri tisíckach chorôb najdôležitejšiu súčasť pitvy pre nás často predstavuje pozorný pohľad na telo ležiace pred nami. Pri tejto podrobnej vonkajšej prehliadke zmeriame a zaznamenáme veľkosť, polohu a tvar každého škrabanca a krvnej podliatiny, ako aj všetkých vstrelov, výstrelov a bodných rán. V porovnaní s nasledujúcou odbornou analýzou vnútra tela sa to možno zdá jednoduché, no často to tvorí najdôležitejšiu časť rekonštrukcie homicídia. Je príľahké pokladať vonkajšiu prehliadku za

obyčajnú formalitu, a preto sa s ňou netreba ponáhľať. Keď totiž od kremácie uplynie dlhší čas, priveľmi stručné poznámky môžeme oľutovať.

Michael Ryan bol masový vrah. Zavraždil šesťnásť ľudí a takmer rovnaké množstvo zranil. Počas svojej kariéry som sa až dovtedy zameriaval na obeť nehôd, trestných činov alebo obyčajného nešťastia. Páchateľov som vídal zriedka a určite som nenatrafil na človeka, ktorý spôsobil toľko úmrtí a zranení. Mohol som – mal som – pristupovať k Ryanovi s rovnakou úctou, akú som prejavoval jeho obetiam?

Vedel som, že to musím robiť. V pitevni niet miesta na emócie. Domnievam sa, že jednou z najvýznamnejších schopností, ktoré som si osvojil, je necítiť morálny odpor, ktorý by iní pravdepodobne označili nielen za oprávnený, ale aj za potrebný. Nech už som teda k tomuto mladému mužovi a jeho činom cítil čokoľvek, vylúčil som to z mysle aj zo srdca. Uvedomoval som si, že táto pitva vyžaduje rovnakú dôkladnosť a pozornosť ako ostatné, ak nie väčšiu. Až po podrobnej fyzickej prehliadke som koronerovi mohol poskytnúť informácie, ktoré potreboval na to, aby počas súdneho vyšetrovania mohol vyniesť správny verdikt. Vedel som, že kľúčovými sú preň dôkazy, aby vylúčili akékoľvek budúce spochybnenia alebo nevyhnutné konšpiračné teórie.

Bolo ťažké predstaviť si, že štíhly mladý muž, ktorý nahý ležal na pitevnom stole, mal na svedomí nedávnu sériu vražd. Všetci v miestnosti – policajti, zamestnanci márnice, dokonca aj Pam – naňho hľadeli s nepochopením. Vyzeral rovnako zraniteľne ako ktorákoľvek obeť trestného činu, ako ktorákoľvek z jeho obetí.

Potom som sa pustil do práce – do úplnej prehliadky, najmä vstrelu a výstrelu na hlave. Ďalej som otvoril telo na vnútornú prehliadku a odobratie vzoriek na toxikológiu. Napokon som preskúmal strelný kanál vedúci mozgom.